

cd.

---

"D. J. Miendielejew i Pietierburgskij uniwersytet", Aleksandr Aleksandrowicz Makarienja, Irina Nikołajewna Filimonowa, Leningrad 1969 : [recenzja]

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 15/4, 823

---

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



A[leksandr] A[leksandrowicz] Makarienja, I[rina] N[ikołajewna] Filimonowa: *D. J. Mendelejew i Pietierburgskij uniwersitet* [Leningrad] 1969  
Izdatelstwo Leningradskogo uniwersiteta ss. 107, nlb. 4, ilustr.

Jesienią 1907 r. podczas pierwszego zjazdu poświęconego pamięci D. I. Mendelejewa, uczestnicy — uczniowie i bliscy współpracownicy, koledzy wielkiego uczonego — postanowili utworzyć muzeum. Organizacją zajęli się szczególnie troskliwie: J. J. Borman, I. P. Pawłow oraz byli pracownicy laboratorium uniwersyteckiego: W. E. Tiszczenko i M. M. Mladencew. Większość cennych eksponatów ofiarowała wdowa po uczonym. Dyrektorem muzeum mianowano prof. A. E. Faworskiego. Po kilku latach, 21 XII 1911, udostępniono ekspozycję muzealną szerokiemu ogółowi społeczeństwa (z okazji drugiego zjazdu mendelejewskiego).

Poważniejszą jednak rolę w życiu naukowym odegrało muzeum dopiero po roku 1917, stając się ośrodkiem pracy wielu badaczy, a zwłaszcza historyków chemii. Rozpoczęto studia nad materiałami archiwalnymi. Rok 1934 stanowił następny etap w rozwoju pracy muzeum, przyczyniły się do tego uroczystości i obchody organizowane z okazji przypadającej wówczas setnej rocznicy urodzin Mendelejewa. W Leningradzie odbył się zjazd jubileuszowy, w którym licznie uczestniczyli wybitni uczeni z zagranicy. Akademia Nauk podjęła 25-tomową edycję dzieł Mendelejewa, powołując jednocześnie komisję specjalną do zbadania jego naukowej spuścizny. Część prac pozostających dotąd w rękopisie, została teraz opublikowana, w tym również korespondencja z wieloma znakomitymi badaczami. Niezależnie od wyżej wspomnianych prac, muzeum zajęło się upowszechnianiem idei teorii Mendelejewa.

W latach wojny najcenniejsza część eksponatów i dokumentów archiwalnych była wywieziona z Leningradu. Unikalne kolekcje, gromadzone przez samego D. I. Mendelejewa, zostały przechowane przez jego córkę Marię. W 1944 r. muzeum znów rozpoczęło swą pracę. Zwrócono szczególną uwagę na wydanie materiałów związanych z historią odkrycia układu okresowego pierwiastków. W tym czasie Rada Ministrów SSSR wydała zarządzenie powołujące Naukowe Archiwum D. I. Mendelejewa przy zreorganizowanym muzeum, o znacznie poszerzonej ekspozycji. Po zlikwidowaniu w 1963 r. istniejącego przy Naczelnej Izbie Miar i Wąg (obecnie Instytut Metrologii im. D. I. Mendelejewa) muzeum poświęconego pamięci Mendelejewa, zbiory włączono do muzeum Uniwersytetu Leningradzkiego. Wśród nowych nabytków znajduje się cenna kolekcja przyrządów naukowych, skonstruowanych przez Mendelejewa i jego współpracowników.

Obecnie ekspozycja zajmuje większą część dawnego mieszkania (i pracowni) uczonego, w Głównym Gmachu Uniwersytetu w Leningradzie. Rozpoczyna ją sala poświęcona pamiątkom z okresu dzieciństwa i pobytu w gimnazjum w Tobolsku, kończy ilustracja plastyczna ostatnich chwil życia wielkiego badacza.

Praca zasługuje na uwagę m.in. dlatego, że wykorzystano w niej nie publikowane dotąd materiały archiwalne uczonego i wspomnienia jego rówieśników. Po każdym rozdziale podano dosyć obszerną bibliografię. Nie jest bez znaczenia fakt, że autorami są pracownicy naukowcy Muzeum i Archiwum D. I. Mendelejewa, książka bowiem wydana jest z dużym pietyzmem.

cd.